

Aktuellt från Strömstad akademi Nr 2016-02 **News from Strömstad Academy No. 2016-02** **29 februari 2016**

Anders Gustavsson: Redaktörens ruta *Editor's corner*

Tisdagen den 2 februari hölls ett gruppmöte om tvärvetenskap i Göteborg. Utgångspunkt för diskussionerna var ett förslag från en tvärvetenskaplig arbetsgrupp och det presenterades av oceanograf Gunnar Kullenberg. Gruppmötet föreslog tre sessioner vid årshögtiden i Strömstad den 27-30 juni. Det gäller Krig och flyktingar, Hållbar utveckling och Hälsa och miljö.

Måndagen den 1 februari hade organisationskommittén för ISREE 2017 möte i Strömstad. Det gäller den internationella konferensen i Strömstad med ett hundratal deltagare sommaren 2017 om hur man undervisar om förnybar energi.

Arkitekt och samhällsplanerare Hans Arén som är bosatt på Koster argumenterar i en artikel i Strömstads tidning den 30 januari 2016 för att denna ö i Strömstads kommun kan bli ett mönstersamhälle för hållbar utveckling. Detta ligger i linje med Strömstad Akademiens projekt Ett fossilfritt Koster 2025.

Ekonomiprofessor Rune Wigblad fortsätter att skriva debattartiklar om hur den svenska staten skall kunna våga att hantera en svår ekonomisk situation i samband med det kraftigt ökade flyktingmottagandet. Hur skall det ges ekonomisk injektion i den nya samhällssituationen? Bör åtstramningar ersättas av en strategisk framåtblickande investeringsbudget? Wigblads utmanande artikel med förslag om statlig upplåning på 200 miljarder under två/tre år har varit publicerad i ETC Debatt. Kom gärna med nya debattinlägg.

Ass. prof. i psykologi Gunnar Windahl diskuterar frågorna om politik och religion i dagens samhälle i ett brett internationellt perspektiv. Det finns en fara att religionen används för politiska syften. Windahl återkommer senare med en del II som diskuterar begreppet ideologi.

Rektor Lars Broman informerar om kommande aktiviteter där styrelsemötet i Göteborg den 12 mars är en viktig händelse.

Jag vill inskräpa en tidigare uppmaning att försöka värva nya medlemmar till akademien, inte minst kvinnor. Skicka in förslag till vår rektor Lars Broman. Jag önskar nya bidrag till februariumret med deadline den 29 mars 2016 under adressen anders.gustavsson@ikos.uio.no. Sänd kortare artiklar och/eller recensioner av ny vetenskaplig litteratur. Skriv både på svenska och engelska. Sänd också bidrag till Akademiens skriftserie Acta Academiae Stromstadiensis under adressen stig.svallhammar@telia.com.

Tuesday, February 2 was a team meeting on interdisciplinarity in Gothenburg. The starting point for discussions was a proposal by a multidisciplinary working group and it was presented by oceanographer Gunnar Kullenberg. The group meeting suggested three sessions at the annual meeting in Strömstad 27-30 June. The proposals were 1 War and Refugees, 2 Sustainable Development and 3 Health and Environment.

Monday, 1 February, the organizing committee of ISREE 2017 held a meeting in Strömstad. ISREE 2017 applies to the international conference in Strömstad with about one hundred participants in the summer of 2017. The theme will be how to teach about renewable energy.

Architect and urban planner Hans Arén as a resident in Koster argues in an article in Strömstads Journal January 30, 2016 that this island in the future can become a model community for sustainable development. This is in line with the Strömstad Academy project A Koster fossil-free by 2025.

Economy Professor Rune Wigblad continues to write opinion articles on how the Swedish State should dare to deal with the difficult economic situation due to the sharp increase in the reception of refugees. How may it be financial injection in the new social situation? Should austerity policy be replaced by a strategic forward looking investment budget? Wigblad's challenging article has been published in ETC Debatt.

Ass. Prof. in Psychology Gunnar Windahl discusses issues of politics and religion in today's society in a broad international context. There is a danger that religion can be used for political purposes. Windahl will return with part II discussing the concept of ideology.

Rector Lars Broman informs about upcoming activities among which the Board meeting in Gothenburg on March 12 will be an important event.

I would impress upon the earlier call to try to recruit new members to the academy, especially women. Send proposals to our Vice Chancellor Lars Broman. Finally, I wish to get new contributions to the March issue of the newsletter sent to my following address with deadline 29 March 2016: anders.gustavsson@ikos.uio.no. Please, write in both Swedish and English. Send short articles and/or reviews of new scientific literature. Send also contributions to Acta Academiae Stromstadiensis with the address: stig.svallhammar@telia.com.

Bästa hälsningar, Best regards, Anders Gustavsson

Lars Broman: Från er rektor *From your Vice Chancellor*

News

New Professor of Spanish. Diana Bravo, Professor Emerita at University of Stockholm, was appointed Professor of Spanish at Strömstad Academy on 29 February.

Nytt från Högskolan Väst publiceras elektroniskt varje månad; idag kom februarinumret. Vill du följa HV så skriv till redaktören, anna.hallberg@hv.se och be att hon lägger in dig på e-postlistan.

WWF Strömstad akademi är en av Winter Word Festivals samarbetspartners, (www.winterwordfestival.com/samarbetspartners.htm). WWF ägde i år rum 26-27 februari.

International Symposium on Renewable Energy Education June 2017

*The event venue
Source: Strömstad Academy*

The ISREE 2017 Organizing Committee had its first meeting, which took place in the venue Strömstad Senior High School on 1 February. We constituted the Committee with Lars Broman as Chair, Peeter Päts as Deputy Chair, Sven Moosberg as Treasurer, and Gudmund Berqvist, Göran Bryntse, Jan-Olof Dalenbäck, Torben Esbensen, and Margareta Fredriksson as members. View for the [preliminary program](#). Committee Members will present ISREE 2017 during [EuroSun 2016](#). For further information, please contact isree@stromstad.se.

Upcoming Events

Seminarium at Dalarna University in Borlänge 9/3 13.00–14.30 in lecture room B-332:

Lars Broman: On sustainability. One Project and One Symposium

Johan Vestlund: Energiläget i framtiden – ett brev från ditt barnbarn

Broman and Vestlund are both Fellows of Strömstad Academy. All interested are welcome. No charge.

Strömstad Academy Board meets in Göteborg 12 March. *The place is the meeting room on the ground floor Träkilsgatan 40, and the time 1000-1500. The meeting is open to all Academy Fellows. Please contact the Vice Chancellor at lars.broman@stromstadakademi.se if you want to attend.*

The Board will discuss and decide upon, among others: The preliminary final accounts for 2015 (Intäkter 79822:17, Utgifter, medlemsfrämjande 63436:00, Årets resultat + 16386:17, Utgående saldo 80749:79). The program of the Academic Festival 27-30 June. The planning and economy of ISREE 2017. The printing of our anthology Som om framtiden betyder något. Framtidsbilder inom miljö, utbildning, hälsa och demokrati/kultur - Seniora forskare blickar framåt and continued work with the project The Century of Our Grandchildren. RESA (Renewable Energy in Strömstad Academy) and the Sustainable Fossil Free Koster Project. An Interdisciplinary Strömstad Academy. Collaboration with Strömstad educational system.

Kosters Samhällsförening's annual meeting takes place on 2 April. *There are preliminary plans that the Sustainable Fossil Free Koster Project meets in connection with this meeting.*

Fellows' Lunch at Ofvandahls, Uppsala 13 April 12-1430. *Topic: How to make Strömstad Academy interdisciplinary? Notice Stig Svallhammar, dr.stigo@gmail.com, by 11 April if you will attend.*

Academic Festival in Strömstad 27-30 June. *Program is under preparation. Fellows can expect invitation in March.*

Science Saturday in Falun 10 December. *Strömstad Academy Fellows will give open lectures at Dalarnas Museum between 1200 and 1700.*

Vetenskapslördag 10/12. *Strömstad akademi avser att genomföra en vetenskapslördag på Dalarnas museum också i år. Medverkande är akademiledamöter som får en halvtimme var att berätta om något intressant ämne med bäring i sin egen forskningsverksamhet. Du som skulle vilja medverka ber jag skicka en intresseanmälan till lars.broman@stromstadakademi.se. Vi räknar med att kunna stå för resekostnader + övernattnig.*

Gudmund Bergqvist: Från er prorektor

Jag har nyligen tillträtt som prorektor, sedan Gunnar Windahl av hälsoskäl bett att ej fortsätta. Det blir inte lätt att kunna fylla uppgifterna på det eleganta sätt han skött sitt uppdrag, men jag skall försöka göra mitt bästa.

Jag hoppas på gott samarbete och uppmanar Er att bidra med både artiklar till månadsbrevet och till akademins skriftserier liksom med föredrag och annat på akademins konferenser. Arbeta aktivt för att värva nya medlemmar! Deltag i de olika projekten inom akademien och ha gärna uppslag till nya.

Ha en bra vår! Gudmund, gudmundbergqvist@hotmail.com.

Tvärvetenskap

Kära vänner !

Strömstads Akademi har länge diskuterat tvärvetenskap. Gunnar Kullenberg et al hade förra sommaren en session kring detta. Man diskuterade olika ämnen (se nedan). Den 2 februari hade vi ett sammanträde i Göteborg kring ämnet och möjligheten av att ha något slags symposium under mötesdagarna i juni 16.

Vad som diskuterades framgår av Kullenbergs minnesanteckningar nedan. Jag fick i uppdrag att vara moderator kring ämnet hälsa och miljö. Tid cirka (90)-120 minuter. Inom denna tid skall finnas tid för frågor och diskussioner.

Det blir alltså 3 olika sessioner- **a** flyktingar- **b** hållbar utveckling och **c** hälsa och miljö. Jag frågar Er nu om ni är villiga att delta i symposiet om hälsa och miljö. Föredragens längd kommer bero på hur många som vill vara med. De kan också vara av olika längd! Vad tror Ni om att ha det på engelska för våra internationella deltagare ? När det är klart vilka som är villiga att vara med kan vi diskutera uppläggningsen. Har Ni någon mera att föreslå som kan bidra ?

Recension av Angus Deaton: *The Great Escape- health, wealth and the origins of inequality*. 2013, Princeton Press

Förra årets nobelpristagare i ekonomi redogör i denna personliga, faktaspäckade men ändå lättlästa bok i 3 delar vad som sker globalt beträffande hälsa, pengar och hjälp till underutvecklade länder. Han har personliga och mycket kritiska synpunkter på en del händelser och allehanda enväldshärskare både afrikanska diktatorer och Mao samt påpekar deras negativa inverkan på hälsa och välbefinnande. Utvecklingen beskrivs med ett långt perspektiv och visar hur den skett.

Boken innehåller rikligt med grafer av liknade typ som Gapminder. De visar olika fakta och betydelsen av dessa utvecklas. I många grafer visas även spridningen, vilket är värdefullt när det gäller olikhet inom ett land i motsats till de vanliga, som visar skillnad mellan olika länder.

Han påpekar hur olika tolkningar ekonomer, hälsoforskare och demografer kan göra av en utveckling ! I hälsokapiteln diskuteras mödradödlighet, barnadödlighet medellivslängd, livskvalitet, lycka och mental livskvalitet och hur de påverkas av olika faktorer som inkomst, medicinsk utveckling och ett fungerande samhälle beträffande infrastruktur och kultur. Han påpekar den komplicerade verkligheten. När det gäller "happines" finns ingen säker allmän relation mellan inkomst och lycka inom utvecklade länder. Kulturella skillnader spelar dock en stor roll. Hos de fattiga dock en klar korrelation mellan lycka och ekonomi.

USAs underpresterande beträffande medellivslängd och andra hälsosfaktorer i förhållande till sin ekonomi påpekas, liksom att USA använder en betydligt större del av sin BNP på sjukvård än europeiska länder.

Antalet medelinkomstländer har ökat markant och vi har nu inte en tvådelning mellan hög inkomstländer och synnerligen fattiga länder utan en mera jämn fördelning över hela spektret. Antalet absolut fattiga (mindre än 1.25 dollar /dag) har minskat med hundratals miljoner genom framförallt den kraftiga tillväxten i Kina och Indien medan det tyvärr finns ett ökat antal fattiga i subsahariska Afrika.

Deaton anser att begreppet "purchasing power" är mera adekvat än så kallat dollartal då mat och husrum är betydligt billigare i de fattigaste länderna. Ojämlighet är inte initialt alltid negativ utan kan vara början på utveckling! Han påpekar att den kan bero på att några tillgodogör sig tekniska och medicinska framsteg och t ex får längre medellivslängd och mindre barnadödlighet. Den kan visa på

en lösning av problem som bristande sanitet, trångboddhet, förekomst av rökning etc, liksom den positiva effekten av t ex vaccinationer. Problemet är om ojämlikheten permanentas och man ej utnyttjar de kunskaper som bidrog till att vissa fått det bättre eller att den tillskapas genom olika åtgärder inom en stat till exempel en ojämlig skatte politik som gynnar de besuttna.

Beträffande ekonomi handlar kapitlet framför allt om utvecklingen i USA efter andra världskriget och hur olika faktorer som politik, teknisk utveckling etc. har inverkat liksom den stagnerande standardökningen för stora grupper de sista decennierna. Däremot har topp 1 % fått en betydligt bättre standard.

Även de som ej fått ekonomisk standardökning har dock fått en ökning på grund av ökad kvalitet och prisfall på många produkter genom globaliseringen och en del har fått så kallade dolda förmåner som hälsovård och service.

Skillnader i medelinkomst kan ha bakgrund i antalet arbetade timmar per år och semesterlängd och behöver ej alltid visa skillnader i välstånd. Här påpekas skillnaden mellan USA och Frankrike.

Betydelsen av andra faktorer som utbildning betonas. Med stor ekonomisk kraft kan visa grupper påverka den politiska utvecklingen genom sitt extra inflytande – plutokrati. Detta är ett hot mot demokratin.

Slutligen i hjälp till underutvecklade länder beskrivs hur olika hjälpformer fungerat eller ofta ej fungerat. Deaton talar om "aid illusion" och bristen på bedömning av resultat där man oftast i stället bedömer projekt innan de genomförs. Projekt och verklighet är ej samma sak. Han diskuterar vidare den sk "hjälpindustrin" med alla dess intressenter.

I bilateralt bistånd gynnas oftast även givarlandet. I Afrika utgör biståndet ibland en stor del av total BNP. Man hjälper då ofta en korrupt regim att sitta kvar.

De länder som mottagit minst bistånd procentuellt - Kina och Indien är de länder som utvecklats mest. Den ekonomiska hjälpens betydelse ifrågasätts alltså som universellt positiv

Däremot påpekas att satsning på hälso-sjukvård, utbildning-forskning, infrastruktur inom länderna för att få en ekonomisk tillväxt liksom bekämpande av korruption och underlättande av handel som effektiv hjälp till underutvecklade länder för att de själva skall få fart på sin utveckling.

I framtiden hotas världen av den globala temperaturökningen, antibiotikaresistens och krig, men världen har trots allt blivit bättre och författaren är försiktigt optimistisk inför framtiden genom våra möjligheter att inom nya områden genomföra "the great escape".

Gunnar Kullenberg: Notat från gruppmöte om tvärvetenskap, Göteborg 2 februari 2016, 1300-1500

Hej alla goda vänner,

Härmed notat från mötet i Gbg den 2/2 om eventuellt tvärvetenskapligt inslag i Akademiens juni- möte i år. Det förefaller som om det kan bli något, och det får väl arbetsgruppen vara glad över. Det är positivt att de tre förslag arbetsgruppen presenterade alla kan komma att behandlas.

Tillåt mig nu också tacka medlemmarna i arbetsgruppen för bra jobbat! Jag utgår från att vår insats har accepterats och att vi är avtackade, dock ej avdankade.

Deltagare: Broman, Ott, Bergqvist, Gustavsson, Wigblad, alla medlemmar av Styrelsen, samt Kullenberg för tvärvetenskapliga arbetsgruppen.

1. Avsikten var att följa upp beslut från Styrelsemötet 11 november 2015
2. Kullenberg redogjorde kort för de förslag den tvärvetenskapliga arbetsgruppen sammanställt och insänt till Styrelsen inför mötet i november, med de kriterier för valen som använts och hur gruppen tänkt sig genomförande av ett första försök som en intern Akademi aktivitet möjligen under junimötet 2016. Förslaget om en introduktion av vad som kan förstås vara tvärvetenskapligt nämndes också.
3. Den efterföljande diskussionen fokuserade på temat "Krig och flyktingar: produkter av vad" och berörde aspekter av flyktingsituationen med referens till Grekland och EU, antalet flyktingar, gränsförhållanden, ekonomiska frågor, asyl frågor, migrationsforskning, möjligheter att använda Delfi-metoden för en tvärvetenskaplig analys, vilket dock ansågs vara orealistiskt om en aktivitet planeras för juni 2016. De övriga förslagen om hållbar utveckling samt hälsa och miljö ventilerades kortare. Frågor restes varför inte Kosterprojektet eller Barn-barnens århundrade hade föreslagits som möjliga utgångspunkter. Kullenberg förklarade att man

ansett att dessa båda igångvarande projekt borde köra sina egna lopp och inte blandas samman med tvärvetenskapen, eller på något sätt tas över av denna eller komma att dominera eventuella tvärvetenskapliga försök. Klimatfrågan restes också, och den kan ju vara en del av hållbar utvecklingsproblematiken. För övrigt verkade det som om mötet ansåg de tvärvetenskapliga förslagen vara användbara, även om man givetvis inte sa det. Diskussionen pekade också på att de tre förslagen behandlar aktuella samhällsproblem vilka som en gemensam nämnare ses ha stressmoment och aspekter av kris, som också kan stimulera möjliga lösningar. Således kunde möjligen alla tre områdena behandlas i tre skilda sessioner av 1.5 till 2 timmars längd under ett dylikt övergripande tema, eventuellt med en gemensam avrundning då resultaten från sessionerna presenteras.

4. Mötet beslöt således föreslå att alla tre områdena behandlades i tre enskilda icke parallella sessioner som delar av programmet för Akademiens möte i juni 2016, under temat "Stress, kris och möjligheter: ett försök till tvärvetenskaplig analys". Varje session måste ha en moderator med uppgiften att organisera sessionen. Mötet föreslår följande:
Krig och flyktingar, Aadu Ott
Hållbar utveckling, Rune Wigblad
Hälsa och miljö, Gudmund Bergqvist.
Broman kommer att föreslå Styrelsen vid mötet i mars att planera in dessa tvärvetenskapliga sessioner i programmet för Akademiens möte i juni 2016.

Gunnar Windahl: Tillbaka till Medeltiden

I över två århundraden har det politiska livet i västvärlden i huvudsak handlat om genuint politiska frågor. Vi har bråklat om krig och revolution, klass och social rättvisa, ras och nationell identitet. Idag har vi avancerat till den punkt där vi återigen utkämpar femtonhundratalets strider om uppenbarelse och förnuft, renhet och tolerans, gudomlig plikt och vanlig anständighet. Denna situation har tagit sociologer och statsvetare på sängen. Det är inte bara i den islamska världen utan också i USA, där precis som under medeltiden, religionen återigen springer den politiska maktens ärenden. Ett annat aktuellt och mer närliggande exempel är det styrande och reaktionära partiet Lag och Rättvisa (PIS) i Polen som får fakta och logik att stryka på foten med hjälp av det starka stödet från den polska katolska kyrkan. Den ungerske premiärministern Viktor Orbán propagerar för ungerska och kristna identitetsprinciper. Såväl Kaczynski som Orbán försöker exploatera en blandning av etnisk och religiös nationalism för att stärka sin egen makt. Kombinationen nationell identitet och religion är en kraftfull mix.

Många av oss finner det obegripligt att teologiska idéer fortfarande kan fungera som tändvätska i människors psyken och skapa messianska passioner som lämnar samhällen i ruiner. Vi antog att detta inte längre var möjligt, att människor hade insett det nödvändiga att skilja religiösa frågor från politiska, att fanatism var utrotad. Vi trodde att vetenskapliga framsteg - inte minst evolutionsforskningen kurerat oss från dogmatiskt upprätthållna referenser till s k heliga skrifter och gjort oss öppna för kritiskt tänkande. Vi misstog oss.

I föreliggande avsnitt, del I, kommer jag att diskutera hur dessa heliga skrifter låter sig utnyttjas i politiska syften, hur tolkning sammanblandas med fakta d v s vad en text säger avgränsas inte från vad en text sägs *betyda*. Det är min övertygelse att vi måste ägna hermeneutiken (tolkningslära) större uppmärksamhet och kritiskt granska dess filosofiska utgångspunkter. Utöver heliga skrifter kommer jag också utgå från andra litterära verk och psykoanalytiska skolbildningar i denna diskussion. I del II diskuterar jag begreppet ideologi ur olika filosofiska och psykologiska/sociologiska synvinklar som exempelvis ideologins förhållande till vetenskap och olika former av ideologisk grundad nationalism.

Heliga skrifter och hermeneutikens dimridåer

Det har väl inte gått någon förbi att debatten i media och politiska kretsar har haft det förtvivlat svårt att öppet diskutera och kritisera islam. Men som professorn i religionshistoria Stefan Arvidsson skriver i GP (2016-01-15) "Om en större mängd folk dödar i Allahs namn med åberopande av Koranen och med vidhäftande ritualer, måste vi uppfatta det som en del av islam och studera det med samma metoder och teorier som vi studerar fredliga sidor och våldsbejakande sidor hos andra religioner ... På liknande sätt kan vi inte studera kristendomens historia utan att gå in på korstågen eller socialismens historia utan att ta upp stalinismen - även om vi personligen tycker dessa fenomen är avvikelser från den sanna läran." För att förhindra uppkomsten av en öppen debatt brukas uttrycket "islamfobi" i syfte

att slippa behandla islam på samma villkor som andra trosläror och ideologier. Att importera beteckningar från abnormpsykologin för att ifrågasätta oönskade åsikter är ett lika beprövat som patetiskt propagandistiskt knep.

Som är väl känt innehåller Bibeln och Koranen berömvärda moraliska föreskrifter men också många högst fränstötande gräsligheter. Så vad antas läsaren eller studenten lära sig från en moralisk modell som exempelvis å ena sidan präglas av Guds befallning att inte döda din nästa och hans förordande av dödsstraffet, ofta i form av kollektiv bestraffning eller t o m folk mord å den andra? Om gudomligheten som den porträtteras i Bibeln eller Koranen utgör den slutgiltiga källan för moralen, då bör den troende, om han eller hon är konsekvent, acceptera *alla* moraliska budord, rekommendationer eller modeller i Bibeln eller Koranen som bindande. Men det är inte fallet, inte ens bland fundamentalister. Vad vi ser är en högst selektiv läsning av Bibeln och Koranen. Det vill säga att de moraliskt accepterade delarna kommer till användning medan de moralsikt fränstötande antingen ignoreras, urvattnas eller bortförklaras med hjälp av hermeneutisk massage. Denna strategi visar klart att moralisk bedömning *föregår* läsandet av Bibeln eller Koranen och religionsutbildning, för annars skulle inget sådant urval vara möjligt. Den moraliska måttstocken i vårt moderna samhälle projiceras tillbaka i dessa skrifter och återupptäcks i de samma samtidigt som de tros ha sitt ursprung i det gudomliga. Termen 'Eisogesis' brukas inom religionsforskningen för att beteckna denna färdighet att läsa in i texten de intressen och åsikter man omhuldar (Smith & Hoffman 1989, s. 241).

I boken "What the Bible Really Says" (Harper, 1989) gör författarna och religionsforskarna Smith & Hoffman en viktig distinktion mellan vad författaren av en text *säger* och vad läsaren eller teologen *läser in* i texten (tolkar). "*Theologians of all persuasions are trained to find fault with any method that relies on the plain sense of words i. e., what the text says, rather than on the ambiguities and implications of those words for the communities of faith... The Bible, we are assured, is 'faith speaking to faith', hence its interpretation as seminars and divinity schools must be responsive to the life of faith. Too often, however, faithfulness to the text means fidelity not to its assertions but to its ambiguities - to what Jesus does not say (for example) about abortion or the status of women, or other issues of contemporary importance, or what Paul might have meant by the Greek word kyrios if he did not mean what he plainly meant when he used it*" (s. 241).

Som författarna påpekar leder detta tänkande till "*the justification in the belief that the essential or 'real' meaning of the text is spiritual and that what it literally says is, so to speak, a veil cloaking that meaning. So long as some form of that opinion continues to influence biblical study, what the Bible means will 'mean' more than what it says.*

Serious scholarship, however, must learn to insist on the separation - at the very least, not to confuse meaning and saying" (s. 243).

Smith & Hoffman konstaterar vidare att de mer fränstötande textpassagerna i Bibeln utsätts för omfattande 'omtolkningar' och utläggningar i teologiska studier och teologisk undervisning än vad som är fallet med mer aptitliga avsnitt.

Against Interpretation är titeln på en essä författad av Susan Sontag. I denna presenterar Sontag en idé som tycks gått våra akademier förbi under den femtio år som gått sedan arbetet publicerades. Enkelt uttryckt säger Sontag att tolkningstanken är vilseledande. I hennes ögon är en tolkning av ett artistiskt verk en form av översättning, där tolkaren försöker övertyga andra att ett element i ett arbete inte är vad det påstår sig vara, utan i stället står för någonting annat. Melvilles *Moby Dick* är ett belysande exempel. Om *Moby Dick* är en allegori, där den vita valen är en symbol för Gud eller ett oförsonligt universum, kapten Ahab motsvarar människans vilja och Ishmael exemplifierar förnuft och rationalitet och hela romanen i verkligheten består av en diskussion mellan Ahab och Ishmael (Jones & Wilson, s.15) varför är då författaren själv ovetandes om denna allegori tills någon annan talar om det för honom (Jones & Wilson s. 16) ? Med andra ord, varför kan inte romanen helt enkelt handla om en man som berättar för en annan man om sin besatthet att döda en stor vit val, medan andra människor har beslutat att den handlar om Gud och förnuft och vilja?

Sontag hävdar att texten är det primära faktumet som kan tolkas med hjälp av ett flertal olika metoder som då producerar olika slutsatser beroende på de teoretiska utgångspunkterna. Min egen erfarenhet av den kritiska diskussionen av psykoanalysen på 1960-70-talet kan fungera som ett klagande exempel. Kritiker av de olika psykoanalytiska skolbildningarna menade att dessa kan utgå från en händelse som exempelvis en dröm och producera oräkneliga olika tolkningar av densamma. Sontag skulle säga att detta är resultatet när man sammanblandar en sekundär nivå med den primära. D v s att drömmen är faktumet och att teorin producerar en tolkning av detta faktum som inte längre är primär. Psykoanalysen skiljer inte mellan ett faktum och en tolkning av ett faktum. (Detta misstag hade givetvis kunnat undvikas om psykoanalytiker förstätt att en tolkning är en hypotes som måste testas i ett oberoende sammanhang).

Det finns med andra ord utrymme för en diskussion om huruvida *Moby Dick* är en allegori eller inte, men näppeligen om den innehåller en val. Det är en väsentlig skillnad att säga att jag tror *Moby Dick* är en allegori och hävda att *Moby Dick* är en allegori.

Islamska Staten (IS) och Koranen

Som Magnus Norell konstaterar i sin utomordentligt upplysande bok "*Kalifatets återkomst*" kan IS med lätthet åberopa en solid bas i Koranen, i Muhammeds biografi (Sira) och texter om hans leverne (Hadith) som stöd för sina metoder och sin wahbabitiska ideologi (s.100). Det går inte för dess motståndare att ta avstånd från IS utifrån teologiska och religiösa argument när de heliga skrifterna godkänner de mest fasansfulla metoder som brukas av IS typ halshuggning, korsfästning och slavmarknader. Detta om avståndstagarna utgår från vad texterna säger och inte vad de anses betyda. Norell citerar en av världens främsta auktoriteter på IS, professor Bernard Haykel vid Princeton University "The only principled ground that Islamic State's opponents could take is to say that certain core texts and traditional teachings of Islam are no longer valid," vilket givetvis är liktydigt med bli avfälling.

I del II kommer jag att utveckla ovanstående diskussion med avsikt på de övergripande begreppen ideologi och nationalism.

Litteratur

Judy Jones & William Wilson, *An Incomplete Education*. New York: Ballentine, 1987.

Magnus Norell, *Kalifatets Återkomst - orsaker och konsekvenser*. Eget förlag, 2015.

Morton Smith & Joseph Hoffman (utg), *What the Bible Really Says*. Harper SanFrancisco, 1993.

Susan Sontag, *Against Interpretation and Other Essays*. Picador, NewYork, 1961

Rune Wigblad: Bryt den kortsiktiga finanspolitiken

Det krävs ett perspektivbyte inom finanspolitiken från åtstramning till offensiva investeringar, skriver Rune Wigblad, professor i företagsekonomi vid Strömstad akademi och lärare vid Högskolan i Skövde. Publicerat i tidningen Etc 1/2-16

I en [debattartikel](#) (Dagens ETC 12/11-2015) visade jag att Sverige har en åtstramad ekonomi och att tendenserna till mycket låg inflation kvarstår sedan 2012 och framåt. Sedan den artikeln skrevs kan jag konstatera att inflationen var 0,1 procent varje månad under det fjärde kvartalet 2015 och det går att följa utvecklingen månad för månad. En faktor som bidrar till detta är att Sverige är ett litet land som är beroende av händelser i omvärlden. Riksbanken är nu så bekymrad över situationen att de är beredda att vidta extraordinära åtgärder i form av en "intervention", som om Sveriges ekonomi var i kris, vilket inte är fallet. BNP och hushållens konsumtion ökade över förväntan 2015. Riksbankens åtgärder, för att nå inflationsmålet på två procent, skapar just nu mestadels problem, bland annat därför att den extremt låga räntan har lett till en lånefest i Sverige.

Finanspolitiken bör träda in som en aktör och pröva hypotesen att inflationen ökar med två procent när Sverige lånefinansierar cirka 200 miljarder till lönsamma investeringar. Sverige behöver en ekonomisk injektion, inte åtstramning. Det finns alltså en lösning på dagens svåra flyktingsituation, bostadsbubbla, tågkaos, energiproblem, arbetsmarknadsproblem och arbetslöshet.

Tilläggsbudgeten som akut tvingades fram i november 2015 uppgick till ca 11 miljarder på grund av den nya flyktingsituationen. Dessa medel är lånefinansierade och avser huvudsakligen bostäder och uppehälle samt andra insatser i kommunerna för migranter. Enligt ovanstående hypotes kan vi förvänta oss att detta ökar inflationen med 0,1 procent under 2016. Flyktingsituationen kan komma att kosta ca 10-20 miljarder 2016, som en kortsiktig åtgärd. Högt räknat kan detta ge en upplåning av 20 miljarder 2016 som enligt hypotesen ovan ger ca 0,2 procent i inflationseffekt.

Finanspolitiken drivs idag med åtstramning. Den rödgröna budgeten för 2016 drevs fram med deisen att allt ska finansieras "krona för krona". De ökade satsningarna i budgeten uppgår för 2016 till totalt ca 8,5 miljarder för sektorerna bostadsbyggande (ca 2,1 + 1,9 miljarder), flyktingpolitik (ca 1,2), förbättrad infrastruktur (ca 2,3) och arbetsmarknadsåtgärder (ca 1). Med en svagt ökad reformtakt under de närmaste åren skulle det bli cirka 30 miljarder på tre år. Dessa medel ger troligen ingen ökning av inflationen. Istället har de främst betalats av skatteökningar för andra sektorer, vilket skapar en åtstramning, jämfört med en lånefinansiering som stimulerar inflationen. Att förespråka ytterligare skattehöjningar skapar mer problem än det löser och ökar inte inflationen.

En injektion i ekonomin där staten istället lånar upp ca 200 miljarder på två/tre år skulle återställa en mera normal inflation i Sverige, på cirka två procent. Därmed skulle räntan också kunna höjas till en mer normal nivå, vilket är bra för bostadsmarknaden. I Ekonomistyrningsverkets (ESV) rapport (november 2015) finns den anmärkningsvärda prognosen att statsskuldens andel av BNP ska minska de närmaste åren. Flyktingproblemen är medräknade av ESV. Statsskuden bör istället öka när behovet är som störst. Till saken hör att svenska staten idag kan låna billigt.

Det krävs ett perspektivbyte inom finanspolitiken där ovanstående 8,5 miljarder istället huvudsakligen ses som investeringar som kan lånefinansieras och inte som det är idag, tillhörande driftsbudgeten. Det nya perspektivet är en offensiv investeringsbudget som är betydligt större för de ovan nämnda sektorerna, cirka 200 miljarder, istället för de 30 miljarderna på tre år. En sådan lånefinansierad investeringsbudget kommer att betala sig för samhället på lång sikt om det är lönsamma investeringar som genomförs. Den skulle också skapa arbetstillfällen. Investeringsbudgeten frigör större delen av de ca 8,5 miljarderna per år från driftsbudgeten under ett par år. Vad kan vi använda dessa ca 6-8 miljarder till, som egentligen är investeringar, för åren 2016 och 2017? Mitt svar är att politikerna bör vända sig till gräsrotterna i en demokratisk process och lära sig var de mest trängande behoven finns och investera för att motverka spänningar i samhället.

Behoven är uppenbara, men även nya behov uppstår på grund av den nya flyktingsituationen, så kallade "undanträngningseffekter". Lena Mellin (Aftonbladet 19/11-2015) beskrev dessa som en situation där sjukvården inte längre kan ta emot alla patienter; kommunernas socialtjänst hinner inte med; varken lokaler eller personal räcker inom skolan. Detta är en farlig situation som kan öka främlingsfientligheten i Sverige, eftersom grupper spelas ut mot varandra, om åtstramning är utgångspunkten.

Vad är det som krävs för detta perspektivbyte? Det krävs att politiken blir mer långsiktig och att åtstramningspolitiken överges. Sverige behöver en långsiktig lösning på situationen med det ökade antal flyktingar som kom till Sverige 2015, en lösning som även inkluderar att det skapas arbetstillfällen.

Regeringen kan bestämma sig för att styra en investeringsbudget utan riksdagsbeslut. Investera i flyktingarna och de arbetslösa! Se dem inte bara som en belastande kostnad, utan som en möjlighet till framtida vinster för samhället. Inför en investeringsbudget under 2016 och se till att den ger långsiktig avkastning till staten!

Hans Arén, Sydkoster: Koster – en spjutspets mot hållbar framtid

Klimatmötet i Paris 2015 innebär en vändpunkt. Människans påverkan på jordens ekosystem och klimat måste radikalt förändras. Om ej hotar brist på mat, höjda havsnivåer, destruktiva vädersituationer. Men hur ser omställningen till det hållbara samhället ut? På Koster finns många av de förutsättningar en sådan omställning kräver. I en samverkan mellan öbor, kommun och stat kan Koster bli ett exempel på vad en omställning kan innebära. Publicerat i Strömstads Tidning 1/2-16.

Varför Koster som exempel?

Koster har genom sin begränsning som ö och sina rika, relativt oförstörda naturresurser, goda förutsättningar att bli en spjutspets mot en hållbar livstil. Öns attraktivitet för turism gör en omställning extra intressant. Här kan tusentals besökare, året runt, se vad hållbarhet innebär i vardagslivet. På Samsö, EU:s enda koldioxidneutrala kommun, har en omställning bl.a. inneburit att antal besökare på höst, vinter och vår ökat.

För Koster kan den befolkningsökning vi behöver bli verklighet. Att bo i ett samhälle som utvecklas mot hållbarhet, gör inflyttning attraktiv: Hållbarhet som strategi för att motverka klimatförändringar men också för att nå det goda livet. *Något att längta efter.*

Hållbarhet kräver omställning inom ekonomi, politik, kultur och livstil. Koster har under sin långa historia visat hur man löst problem, tagit varit på de möjligheter som givits. När sillen kom till kusterna kring 1870 utvecklades yrkesfisket. När nästan 1/3-del av Sveriges befolkning tvingades emigrera mångdubblades i stället här den mantalskrivna befolkningen. Några decennier senare togs initiativ till försörjning ur den växande turismen. När de stora sillfångsterna försvann startade räkfisket. Idag omställning till hållbarhet?

Allt är möjligt. Men samarbete krävs, ingen kan genomföra en omställning ensam. Modiga, visionära politiker, tjänstemän och öbor måste samarbeta mot ett gemensamt mål.

Ett fossilfritt Koster

För ett år sedan startade "*Fossilfritt Koster*". Initiativtagare är Strömstads Akademi. Projektledare är ordföranden i SERO, Sveriges Energiföreningars Riksorganisation. Målet är att lokalt byta användningen av icke hållbara energislag som bensin, diesel, gas, etc. till hållbara.

Processen har redan startat. Allt fler väljer fordon drivna av elektricitet. Den största användaren, Koster Marin, har beställt en eldriven färja mellan Koster och Strömstad. Men vi behöver en verkstad där mopedernas besinmotorer ersätts. Affären skall ges möjligheter erbjuda traktorer och fyrhjulingar hållbart bränsle. För utombordare, gräsklippare, och motorsågar finns redan akylatbensin. Yrkesfisket arbetar med att hitta ekologiskt hållbara drivmedel.

Hållbart byggande med lokala material.

Vi behöver fler hyresbostäder. Bristen på markbostäder till rimligt pris är en akilleshäla för en hållbar utveckling. Men här är dyrt att bygga. Omlastningar och transporter ger kostnader man slipper på fastlandet. Många tror att byggandet kan utvecklas med lokala material. Vi har massor av skog; raka furor och gran som behöver avverkas. Reservatens och nationalparkens skötselplaner måste ses som *en möjlighet* för detta, inte som ett hot.

Idag finns ett intresse att bygga hus med massiva väggar, som inte bara isolerar utan *magasinerar* värme. Den traditionella timmertekniken utvecklas för ett ekologiskt hållbart byggande. Kunskap för att ta ner timmer, såga upp det till byggmaterial finns. Att utveckla en teknik för modern timmerteknik kan bli ett nytt arbetsområde många kan engageras i. Nu står delar av skogen vindutsatt och vräks omkull vid, som det verkar, allt mer kraftiga stormar.

Kommunen äger stora markområden på Koster. Strömstadsbyggen kan hjälpa till att bygga upp den lokala bostadsstiftelse vi försökt starta. Parallellt kan vi i samarbete med firmor inriktade på återvändning av fönster, inventarier, etc. få fram ekonomiskt hållbara, energisnåla och vackra bostäder för en växande befolkning. Kompetensen finns lokalt.

Husens uppvärmning och belysning

Bostädernas hållbara uppvärmning är på gång. Många eldar med ved i kombination med värmepumpar. Inspirerade av Samsö borde Strömstadsbyggen för sina fastigheter utveckla uppvärmning med flis, som produceras i stora mängder vid de återkommande röjningarna och vid en ev kommande timmerproduktion. Elkraft kan med fördel produceras på taken. Koster har bland de högsta antalet soltimmar i Sverige. Tekniken finns, intresset finns men det administrativa och organisatoriska stöd många av oss behöver innan panelerna kommer på taken, saknas. Här behöver vi kommunen hjälp.

Närproducerad mat

Globalisering och oreglerade marknadsmekanismer har skapat ett delvist ohållbart sätt att försörja jordens befolkning. Energianvändning för framställning av matvaror är inom många områden högre än den man får ut i form av producerad föda. Sveriges självförsörjningsgrad ligger under 50%. Det är billigare köpa från andra länder än producera själv. I många underutvecklade länder tjänar producenterna mer på export än att sälja till den egna befolkningen. Men export innebär att mat måste transporteras långa sträckor, ofta med ett stort kyl- eller frysbehov. En svensk genomsnittsfrukost med juice, kaffe, etc. lär sammantaget ha åkt ett varv runt jorden.

På Koster har vi ett kulturlandskap som skulle kunna producera en stor del av det vi behöver av grönsaker, frukt, kött, fisk och skaldjur. Redan har vi två djurfarmer, en på Syd och en på Nord. Och Kosters Trädgårdar med sina kunskaper om hållbar odling. På Syd finns plats för ytterligare djur, t.ex. kor på skogsbete, getter. Skogsbete ger fin mjölk som kan förädlas till olika produkter. Ett litet jordbruk i Sörmland med ett mindre antal fjällkor, svin och höns, kan stå som förebild. *Det drivs helt utan fossilt bränsle.* Enligt FAO, FN:s jordbruksutskott, är det ett föredöme för hur alla jordbruk borde drivas. Att ha ett ekologiskt hållbart "mönsterjordbruk" på Koster skulle ge extra tyngd åt den natursyn nationalparken representerar.

Nationalparken har i sig *skapat förutsättningar* för hur Kosters marker kan användas hållbart. I lokalsamhällets långa tradition att i gemenskap ta sig an förvaltning av marker och infrastruktur, kan kooperativt drivna odlings- eller djurföreningar bildas. Ett deltidsarbete som del i ett traditionellt, sammansatt försörjningsätt.

Fisk, skaldjur och alger

Fisk, skaldjur och alger är ett stort område för hållbar utveckling. På en plats som omges av de bästa biotoper för ostron, olika slag av musslor, snäckor, alger, etc. finns varken en direktförsäljning eller restaurang med speciell inriktning på "*havets läckerheter*". Här finns en stor utvecklingspotential! Det

skall vara enkelt slinka in för att köpa ostron eller få dem serverade med citron och ett glas (ekologiskt) vitt vin eller lokalproducerad porter. Kanske på en året-runt-öppen fiskrestaurang i världsklass. Där skall visas hur lokala fiskarter kan användas, liksom hur lite mer ovanliga delar eller arter kan användas, delikatesser som torsk huvuden, helstekt sill och skarpsill, skoläst, rockor, bläckfisk, "amerikanare", "vongole", m.m. Det skulle bli en framgångssaga. Och på ett hållbart sätt: jakt på säl och sjöfågel.

Försöksodlingar med alger har redan startat med en erkänt stor potential för utveckling. Plats för förädlingsverksamhet finns i flera av hamnarna.

Fullt utbyggd grundskola

Alla orter med en idé om hållbar framtid, måste tidigt implementera denna hos barn och ungdom – om vi vill ha dem kvar som bofasta. *Den lokala skolan är naturligt centrum för en sådan verksamhet.* Vi skulle i samarbete "Tjärnlaboratoriet", kommunen och nationalparksförvaltningen med dess naturum, utveckla *en helt unik och speciell skola* med speciell inriktning på hållbarhet i havet och i en kustbygd. De goda förebilderna finns. Genom att bygga en ny skola i anslutning till naturum och samtidigt göra om den gamla till ett vandrarhem för besökande elever på grundskole- och gymnasienivå, studenter, m.m. skulle Koster få en central plats för utbildning och praktik kring kunskaper om marina hållbarhetskriterier.

På irländska ön Arranmore har en kommun på ett liknande sätt vänt avveckling av en liten öskola till en skola dit det kommer elever från en stor del av Irland.

Att komma ut till Koster, över dagen eller för flera dagar, blir eftertraktat. Vi vet att man inte skall underskatta värdet av att få vistas på platser som i sig själva är attraktiva. *Koster är en sådan plats.* För undervisning på gymnasienivå kan den centrala gymnasieutbildningen i Strömstad få en viktig roll som bas och komplement till det den speciella Kosterundervisningen kan ge. Att bo på en annan plats, äta, umgås med barn och ungdomar kring samma intressen skapar förutsättningar för en gemenskap all bra undervisning drar stora fördelar av.

Tradition och förnyelse

"Utan historien är vi ingenting" är en känd erfarenhet. I hembygdsmuséet på Långagärde har flitiga öbor samlat material kring öarnas historia, om jordbrukslandskapet och hur det förändrades med skiftena, fiskets utveckling, hur hamnarna vuxit fram. Vid invigningen sade kommunstyrelsens ordförande, Torsten Torstensson, *"Kosters eget hembygdsmuseum är i sig en dokumentation av en gången tidmen som idag, övertygande och målmedvetet anvisar vägen mot framtiden"*. Det man dokumenterat är *en lång fas av hållbar kultur*, en kultur vi kanske varken kan eller vill kopiera men som vi kan lära mycket av. En direkt lärdom är hur tidigare generationer värdesatte de olika markernas produktiva förmåga.

På många sätt inbjuder detta att bo på Koster ett självklart medvetande om öns historia. Bakom träd och buskar, i igenväxta tun ser man tidigare generationers arbete med att bygga gårdesgårdar och röja mark för odling. Inne i sjöbodarna och ladugårdarna har tidigare generationer ristat in bilder eller texter, satt sina bomärken.

Hembygdsmuséet på Långagärde och Kosters hembygdsförening är ett universitet för kunskap om landskapets produktiva egenskaper. Att en ny användning är på gång, märker alla. Margit Lunnås startade kampen mot en total förbuskning, sedan har andra tagit vid. Idag står nationalparksförvaltningen för en stor del av ansvaret med hålla betesmark och åkrar öppna. Men mycket återstår och med en kompletterande inriktning på odling av grönsaker, en viss produktion av mjölk från kor och getter, skulle många, idag igenvuxna ängsområden, beteshagar eller förbuskade skogar på nytt vakna ur sin slummer.

Koster kulturlandskap ett riksintresse för kulturminnesvården

Kosters kulturlandskap är ett nationellt riksintresse för kulturminnesvården. Arbetet med att göra en plan för att restaurera markerna har aldrig slutförts. Men med en ekonomiskt inriktad produktion kan ambitionen att återställa så mycket som det går av åker- och ängsmark, få en ny mening och ekonomisk bas. *Vården av det historiska kulturlandskapet får en dubbel mening när det brukas och i en tradition av hållbarhet.*

Invandrare välkomna som boende

2015 innebar också att vi blivit medvetna om vilket *"Edens lustgård"* Sverige kan framstå för människor som tvingas lämna sitt hemland. Johan Rockström, Sveriges representant i FN:s klimatpanel, tog i sitt vinterpratprogram upp den ökande invandringen till Sverige, som en mycket

god chans att nå hållbarhetsmålet. *Historiskt har invandringen till Sverige varit en grundläggande förutsättning för vårt välfärdsbygge.* Som situationen ser ut i världen, menade Rockström, är det inte omöjligt att Sveriges befolkning fram till ca 2050 kan växa med 50% till 15 miljoner. Detta ger oss en möjlighet att klara en del av de utmaningar vi står inför, inte tvärtom som de invandrarfientliga tycks tro.

På Koster kan vi under en period av 10 – 20 år kunna ta emot bortåt ett par hundra nya invånare. En fördubblad befolkning skapar ett stabil grund för olika typer av service, ger en möjligheter till en mångfald av företagsamhet inom områden som produktion och förädling av mat, akvakultur, kultur och undervisning. En mycket stor del av dem som kommer till Sverige har en agrar bakgrund dvs vana vid ett hantverksmässigt, traditionellt jordbruk.

De fritidsboende som en resurs

Majoriteten av fastighetsägarna på Koster är deltidboende. De bor här för att de i allmänhet tycker om ön och dess befolkning. Många av dem är beredda att bistå den bofasta befolkningen i arbetet med att behålla och utveckla helårsboendet. Många av dem har också kunskaper de kan tillföra i ett mångfasseterat och brett upplagt arbete mot omställning till hållbarhet. Vi måste i en ökad omfattning se dem som den stora resurs deras engagemang för Koster innebär.

Lokal demokrati, förvaltning och planering

En viktig förutsättning för en hållbar utveckling är att *ta vara på de lokala kunskaper* som finns om Kosters olika materiella och kunskapsmässiga resurser för en omställning. En annan förutsättning är Kosternämnden. Den kan som en demokratiskt vald nämnd föra fram beslut och förslag en majoritet av befolkningen står bakom.

Kosternämnden kan ges ett utökat uppdrag. Koster kan byggas ut som en delvis självständig kommun del typ Svågadalen. Erfarenheterna från denna - och de norska och finska små ökommunerna - visar att delegation till lokala förvaltningar av olika kommunala skyldigheter som bostadsbyggande, skola, barn – och äldreomsorg, vägar och hamnar, VA-system, fritidsverksamhet, etc. ofta leder till *ett effektivt och kvalitativt sätt att använda kommunala medel.* En decentralisering utesluter inte utan förutsätter ett intimt samarbete med den centrala kommunledningen.

I ett sådant perspektiv har *fördjupad översiktsplanering* en central roll. Sedan slutet på 80-talet har öborna visat hur lokala kunskaper och tankar om hållbar utveckling går att samordna med kommunens övergripande ansvar. I en sådan planering kan det mesta av innehållet i det vi menar med hållbarhet *konkretiseras i planer och tankar om öarnas hållbara användning av sina naturgivna och kulturellt skapade resurser.* Det gäller bostäder, verksamhetslokaler, hamnar, vägar, etc. och deras relation till en ekonomiskt och socialt hållbar framtid.
